

การส่งเสริมวิถีชีวิตชุมชนการท่องเที่ยวเลือก ตำบลบางสระแก้ว

องค์การบริหารส่วนตำบลบางสระแก้ว จังหวัดจันทบุรี

ประชาชนในตำบลบางสระแก้วส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางด้านการเกษตร ทำนา ทำสวนผลไม้ และท่องเที่ยวเป็นอาชีพเสริมที่ทำกันในครัวเรือน ต่อมาในช่วงภาวะเศรษฐกิจของประเทศเฟื่องฟูประชาชนในพื้นที่ได้หันมาทำนากุ้งเพื่อส่งออกมากขึ้น เนื่องจากให้ผลตอบแทนที่มากกว่าการทำนาหลายเท่าตัว อย่างไรก็ตาม เมื่อเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ ประชาชนที่ทำนากุ้งประสบภาวะขาดทุน และล้มเลิกกิจการไปเป็นจำนวนมาก เกษตรกรบางส่วนต้องการกลับไปประกอบอาชีพทำนาอีก แต่ก็ไม่สามารถทำได้เนื่องจากพื้นที่นาได้รับความเสียหายจากการทำนากุ้งจึงไม่สามารถเพาะปลูกทำการเกษตรได้อีก

ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลบางสระแก้ว และผู้นำชุมชนได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจึงได้ปรึกษาหารือถึงวิธีการในการสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน โดยใช้ความสามารถและเอกลักษณ์ที่มีอยู่ในชุมชน

ข้อมูลพื้นฐานปัจจุบัน
: ปี พ.ศ. 2546

อำเภอ: แหหลวงสิงห์

จังหวัด: จันทบุรี

ประชากร: 2,238 คน

พื้นที่: 22.45 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :
องค์การบริหารส่วนตำบล

การเลือกตั้ง : ทางอ้อม

วิถีใหม่

อบต.บางสระแก้วได้จัดทำโครงการ "การส่งเสริมวิถีชีวิตชุมชนการท่องเที่ยวเลือก" ขึ้น ในปี 2543 เพื่อฟื้นฟูอนุรักษ์ภูมิปัญญาดั้งเดิมของประชาชนในท้องถิ่นในการท่องเที่ยวเลือก สร้างอาชีพและรายได้เสริมให้กับประชาชน รวมทั้งส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มอาชีพในชุมชน

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

1. จัดสร้างอาคารศูนย์ศิลปาชีพตำบลบางสระแก้ว 1 หลัง โดยใช้พื้นที่ของวัดบางสระแก้ว ให้บริการประชาชน โดยใช้พื้นที่ของศูนย์ในการซื้อขาย ให้การอบรมให้ความรู้การปลูกพันธุ์กักให้กับประชาชน และเป็นศูนย์สาธิตการท่องเที่ยวเลือกให้แก่ผู้ที่สนใจเข้าชมโดยต้องทำการนัดล่วงหน้า ซึ่งการดำเนินงานของศูนย์ฯ มีรายละเอียดดังนี้
 - รับสมัครสมาชิก โดยการเก็บค่าธรรมเนียมในการสมัคร จำนวน 20 บาท เพื่อเป็นเงินสมทบ ซึ่งมีสมาชิกเข้าร่วมโครงการ จำนวน 353 คน ถือหุ้นละ 50 บาท ซึ่งสามารถถือหุ้นในได้ทั้งในรูปแบบปัจเจกบุคคลและรูปแบบกลุ่ม
 - จัดตั้งคณะกรรมการบริการโครงการ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ เลขานุการ ผู้ช่วยเลขานุการ เหรัญญิก ผู้ช่วยเหรัญญิก ฝ่ายประชาสัมพันธ์และผู้ช่วย และฝ่ายปลูก โดยคณะกรรมการจะมีวาระ 1 ปี ทั้งนี้มีคณะที่ปรึกษาซึ่งประกอบด้วย ผู้นำชุมชนต่างๆ และนายก อบต. มีการประชุมสามัญเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการทุกปี
 - กำหนดกฎระเบียบ และวิธีการดำเนินงานของศูนย์ฯ เช่น ให้จัดจ้างสมาชิกศูนย์จำนวน 2 คน เพื่อทำหน้าที่ดูแลความเรียบร้อยทั่วไปในศูนย์ ดำเนินการเย็บเลือกที่รับมาจากสมาชิก โดยได้ค่าตอบแทนตามชิ้นงานขึ้นอยู่กับความยากง่ายของงาน ส่วนสมาชิกที่เหลือเมื่อศูนย์ได้รับคำสั่งซื้อสินค้าแล้วจะกระจายชิ้นงานให้สมาชิกทำการผลิต และรับซื้อในราคา คู่ละ 60 -160 บาท ซึ่งขึ้นอยู่กับขนาดของเสื้อ

- สนับสนุนเงินทุนกู้ยืม ซึ่งเป็นเงินของ SIF จำนวน 400,000 บาท ให้แก่สมาชิกกลุ่มเพื่อใช้ในการปลูกกก และปอ เพื่อเป็นวัตถุดิบในการผลิต ซึ่งคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 8 บาท/ปี
- 2. จัดฝึกอบรมให้ความรู้กับสมาชิกกลุ่มในเรื่องการพัฒนาพันธุ์กก และปอ เพื่อให้มีขนาดความยาวมากขึ้นตามตลาดต้องการ รวมทั้งให้ความรู้เรื่องการพัฒนาคุณภาพในการผลิตและการออกแบบลวดลายของเสื่อ เป็นต้น โดยมีวิทยากรจากสำนักงานเกษตรอำเภอแหลมสิงห์ และสถาบันราชภัฏรำไพพรรณี นอกจากนี้สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดจันทบุรียังได้เข้ามาจัดอบรมเรื่องการทำมาตรฐาน มพข. หรือมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย
- 3. จัดกิจกรรมนันทนาการ (การแข่งขันฟุตบอล) เพื่อหาเงินสนับสนุนโครงการ 10% ตามสัญญาที่ได้ตกลงกับ SIF จำนวน 155,344 บาท ซึ่งเงินจำนวนนี้ประกอบด้วย ค่าแรงในการก่อสร้าง และเงินบริจาคจากประชาชนในชุมชน
- 4. ประชาสัมพันธ์โครงการและศูนย์ฯ ให้แก่ประชาชน โดยการจัดทำประชาคมหมู่บ้าน และให้ผู้นำชุมชนแจ้งให้แก่ชาวบ้านในหมู่บ้านของตน

การระดมทรัพยากร

ค่าใช้จ่าย/การลงทุน	- งบประมาณจาก SIF จำนวน 1,398,000 บาท เพื่อใช้จ่ายดังต่อไปนี้ - ค่าก่อสร้างอาคาร จำนวน 450,000 บาท - ค่าจัดซื้อเครื่องจักร 7 ตัว จำนวน 200,000 บาท - ค่าสนับสนุนเงินทุนกู้ยืมสำหรับการปลูกกก/ ปอ จำนวน 400,000 บาท - ค่าเงินเดือนและค่าจ้างประจำ 60,000 บาท - ค่าสาธารณูปโภค จำนวน 8,000 บาท - เงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่ม จำนวน 200,000 บาท - ประชาชนในชุมชนร่วมสมทบ 155,344 บาท
การระดมทุน/การระดมหุ้น	ระดมหุ้นจากสมาชิก หุ้นละ 50 บาท
อุปกรณ์/เครื่องมือ	- จักร 7 ตัว - ตุ้ม - ชั้นวางของ - ที่รี
บุคลากร	- คณะกรรมการศูนย์ศิลป์เสื่อ ตำบลบางสระแก้ว ทำหน้าที่ในการบริหารงานของศูนย์ และเป็นฝ่ายจัดหาตลาดและรับคำสั่งซื้อสินค้า รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ จำนวน 9 คน - เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ทำหน้าที่ในการเย็บเสื่อกก และดูแลความเรียบร้อยของศูนย์ จำนวน 2 คน ทำงานทุกวัน

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
ปี 2543	- คณะผู้บริหาร อบต. ร่วมกับผู้นำชุมชน และสำนักงานเกษตรอำเภอแหลมสิงห์ ได้ร่วมกันปรึกษาเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในตำบล โดยที่ประชุมประชาคมเห็นว่าควรส่งเสริมให้ประชาชนรวมกลุ่มอาชีพการทอเสื่อกก เพื่อสร้างรายได้เสริมให้กับประชาชนในชุมชน ซึ่งเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นอีกทางหนึ่งด้วย	คณะผู้บริหาร อบต./ผู้นำชุมชน
ปี 2544	- เขียนโครงการและเสนอโครงการแก่ SIF เพื่อของบประมาณสนับสนุนโครงการ โดยถือเป็นโครงการที่อนุรักษ์อาชีพ ประเพณีพื้นบ้าน และผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ได้รับอนุมัติงบประมาณ จำนวน 1,398,000 บาท โดยที่ SIF ได้มีเงื่อนไขให้ชุมชนออกเงินสมทบโครงการ 10%	ผู้นำชุมชน/อบต./SIF
ปี 2544	- ประสานงานขอใช้พื้นที่กับวัดบางสระเก้า เพื่อใช้ในการก่อสร้างอาคารศูนย์ศิลป์เสื่อ บางสระเก้า - ประสานงานกับประชาชนในชุมชนเพื่อขอรับบริจาคเงินสมทบโครงการและประชาชนส่วนหนึ่งเข้ามาช่วยเป็นแรงงานในการก่อสร้าง - ดำเนินการก่อสร้างอาคารศูนย์ 1 หลัง	อบต./ผู้นำชุมชน
ปี 2544	- ประชาสัมพันธ์โครงการผ่านเวทีประชาคมหมู่บ้าน โดยให้ผู้นำชุมชนเป็นผู้ชี้แจงและเชิญชวนให้ชาวบ้านในชุมชนเข้าร่วมเป็นสมาชิกศูนย์ - รับสมัครสมาชิกศูนย์ โดยที่สมาชิกจะต้องเสียค่าธรรมเนียมแรกเข้า จำนวน 20 บาท - จัดประชุมสมาชิกและแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการ จำนวน 9 คน รวมทั้งกำหนดระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม - ศูนย์ก่อสร้างแล้วเสร็จ และจัดซื้อจักร 7 ตัว เพื่อไว้ใช้ประจำศูนย์ - เปิดศูนย์ และดำเนินการผลิตโดยกระจายคำสั่งซื้อสินค้าไปให้สมาชิกและรับซื้อในราคาที่เป็นธรรม	อบต./ผู้นำชุมชน/คณะกรรมการบริหารศูนย์
ปี 2545	- จัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาฝีมือของสมาชิก และปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์ ในเรื่องดังนี้ • อบรมเรื่องการพัฒนาพันธุ์กกและปอ เพื่อให้มีขนาดความยาวมากขึ้นตามที่ตลาดต้องการ โดยมีวิทยากรจากสำนักงานเกษตรอำเภอแหลมสิงห์ • อบรมเรื่องการพัฒนาคุณภาพในการผลิต และการออกแบบลวดลายของเสื่อ โดยวิทยากรจากสถาบันราชภัฏรำไพพรรณี • อบรมเรื่องการทำมาตรฐาน มพช. หรือมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยวิทยากรจากสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดจันทบุรี	อบต./ผู้นำชุมชน/คณะกรรมการบริหารศูนย์/สำนักงานเกษตรอำเภอแหลมสิงห์/สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี/สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดจันทบุรี

หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

-- หน่วยงาน/องค์กร --

-- บทบาทความร่วมมือ --

โครงการกองทุนลงทุนเพื่อสังคม (SIF)	ให้การสนับสนุนงบประมาณ จำนวน 1,398,000 บาท เพื่อใช้ในการก่อสร้างอาคารศูนย์ศิลปิเสื่อ บางสระเก้า
สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี	ให้การสนับสนุนวิทยากรเพื่อให้ความรู้ในเรื่องการพัฒนาเสื่อกกให้ได้มาตรฐาน การทดลองย้อมสีธรรมชาติ และให้ความช่วยเหลือสมาชิกกลุ่มโดยการนำไปศึกษาดูงานที่จังหวัดมหาสารคาม เป็นต้น
สำนักงานเกษตรอำเภอแหลมสิงห์	สนับสนุนวิทยากรในการอบรมเรื่องการพัฒนาพันธุ์กก ปอ เพื่อให้มีขนาดความยาวมากขึ้นตามที่ตลาดต้องการ และจัดเวทีส่งเสริมการเกษตร
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดจันทบุรี	สนับสนุนวิทยากรเพื่อให้ความรู้เรื่องของการทำมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มพข.)

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

1. เกษตรกรในตำบลบางสระเก้าเป็นจำนวนมากประสบภาวะขาดทุน และล้มเลิกกิจการการทอทำกึ่ง อันเนื่องมาจากปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจภายในประเทศ เกษตรกรบางส่วนต้องการกลับไปประกอบอาชีพทำนาอีก แต่ก็ไม่สามารถทำได้เนื่องจากพื้นที่นาได้รับความเสียหายจากการทำนาทำกึ่ง จึงไม่สามารถเพาะปลูกทำการเกษตรได้อีก

หลังการดำเนินการ

1. การจัดตั้งศูนย์ศิลปิเสื่อ บางสระเก้า นอกจากจะเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทอเสื่อของประชาชนแล้วยังได้สร้างงานและสร้างรายได้เสริมให้กับสมาชิกกลุ่มที่มีเป็นจำนวนมากถึง 353 คน โดยสมาชิกที่ทำงานเป็นประจำจะมีรายได้เฉลี่ย 3,000-5,000 บาท/ครัวเรือน/เดือน (เนื่องจากการทอเสื่อจะต้องใช้แรงงานในการทอ 2 คน) ส่วนสมาชิกที่ทำงานเย็บเสื่อประจำศูนย์มีรายได้เฉลี่ย 5,000 บาท/คน/เดือน
2. ศูนย์มีผลกำไรจากการประกอบการหลังจากหักค่าใช้จ่ายต่างๆแล้ว ปีละประมาณ 20,000 บาท และมีเงินปันผลให้สมาชิกตอนปลายปีประมาณ 6,000 บาท
3. สมาชิกศูนย์ศิลปิเสื่อ บางสระเก้า มีการเรียนรู้ที่จะทำงานในรูปแบบกลุ่ม และศูนย์สาธิตและแสดงสินค้าของกลุ่ม ยังเป็นสถานที่จัดกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน เช่น การจัดอบรม เป็นต้น ซึ่งส่งผลให้สมาชิกได้รับการพัฒนาฝีมือการทอเสื่อ พัฒนารูปแบบให้มีความหลากหลาย และรู้จักปรับปรุงพันธุ์กก และปอให้ได้ขนาดที่ตลาดต้องการ

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
1. เงินทุนหมุนเวียนที่ใช้ในการจัดซื้อสินค้าจากสมาชิกไม่เพียงพอ เนื่องจากบางครั้งมียอดคำสั่งสินค้าเป็นจำนวนมาก ซึ่งต้องใช้เงินสำรองในการซื้อสินค้าจากสมาชิกหลายแสนบาท	1. จัดกิจกรรมนันทนาการแข่งขันกีฬาเพื่อหารายได้เพิ่มเติมจากส่วนที่ขาด

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
2. คุณภาพสินค้าที่ผลิตยังไม่มีความมาตรฐานเดียวกัน เนื่องจากคุณภาพของสินค้าขึ้นอยู่กับฝีมือของสมาชิกที่ทอเสื้อ	2. จัดอบรมเพื่อให้ความรู้แก่สมาชิก โดยขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ เช่น สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี นอกจากนี้ยังได้จัดศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มความรู้ให้แก่สมาชิกอีกทางหนึ่งด้วย

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนของชาวบ้านในชุมชน ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือ การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการเพื่อทำหน้าที่ดูแลศูนย์ นอกจากนี้ การที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก SIF ส่งผลให้โครงการนี้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง

ความยั่งยืนในการดำเนินการ

โครงการนี้มีความยั่งยืน เนื่องจากทางศูนย์ได้มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีการคัดเลือกคณะกรรมการบริหาร และได้รับการสนับสนุนจากประชาชนอย่างต่อเนื่อง สามารถสร้างรายได้ให้กับศูนย์อย่างเพียงพอในการดำเนินงานได้ด้วยตนเอง

บทเรียนที่ได้รับ

การพัฒนาแลการทำงานทุกอย่าง หากเกิดจากความต้องการของชุมชน เป็นปัญหาที่ชุมชนได้รับร่วมกัน และมีความเห็นว่าจะมีมาตรการบางอย่างในการจัดการกับปัญหานั้นๆ ชุมชนจึงจะมีความรับผิดชอบร่วมกันในการทำงานให้สำเร็จลุล่วง

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล	: นายสมนึก สุขสมัย
ตำแหน่ง	: นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน	: องค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว
ที่อยู่	: 69/3 หมู่ 1 ตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี
โทรศัพท์	: (039) 450-234
ชื่อ-นามสกุล	: นายนรพรณ ใจชื่น
ตำแหน่ง	: ประธานกลุ่มการทอเสื้อกก
หน่วยงาน	: ศูนย์ศิลปาชีพบางสระแก้ว
ที่อยู่	: 2/1 หมู่ 2 ตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี
โทรศัพท์	: (039) 450-923 , (01) 9085386

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการริเริ่มวิถีใหม่ : พ.ศ. 2543

ประเภทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	องค์การบริหารส่วนตำบล
สถานที่ตั้ง	69/3 หมู่ 1 ตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี 22190
ขนาดพื้นที่	22.45 ตารางกิโลเมตร
งบประมาณรายจ่าย	1,378,151.59 บาท (ปีงบประมาณ 2543) 22.04% เงินเดือนและค่าจ้างประจำ 10.92% ค่าตอบแทน 6.85% ค่าใช้สอยและวัสดุ 1.00% ค่าสาธารณูปโภค 2.25% ค่าอุดหนุน 56.94% ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง
งบประมาณรายได้	1,775,199.18 บาท (ปีงบประมาณ 2543) 1.60% จัดเก็บเอง 25.62% รัฐจัดเก็บให้ 65.79% อุดหนุน
จำนวนพนักงานและลูกจ้าง	4 คน 3 คน พนักงานท้องถิ่น 1 คน ลูกจ้างประจำ
จำนวนประชากร	2,234 คน
จำนวนครัวเรือน	538 ครัวเรือน
ลักษณะของเมืองและ วิถีชีวิตประชาคม	ตำบลบางสระแก้ว ตั้งอยู่ในเขตอำเภอแหลมสิงห์ มีเขตการปกครองรวม 5 หมู่บ้าน ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ลุ่มแบบชายทะเล มีลำคลองไหลผ่านหลายสาย เช่น คลองพลั่ว คลองบางสระแก้ว คลองหนองบัว เชื่อมติดต่อกันตลอด ประชาชนในตำบลประกอบอาชีพทางการเกษตร มีการทำนาข้าว ปลูกกก ปอ และถั่วลิสง หมุนเวียนกันตลอดปี และมีการทอเสื่อกก ซึ่งถือเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่สร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัด อาชีพรองลงมาคือการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ การเลี้ยงหอยนางรม การทำประมงขนาดเล็ก และการทำสวนทุเรียน สวนเงาะ สวนมังคุด ส่วนใหญ่ประชาชนในตำบลจะประกอบอาชีพมากกว่า 1 อาชีพขึ้นไป การคมนาคมนั้นสามารถเดินทางได้ทั้งทางบกและทางน้ำ ตำบลบางสระแก้วมีศักยภาพที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาหลายด้านคือ 1. เป็นพื้นที่ราบชายฝั่ง มีป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์เหมาะสมกับการเลี้ยงกุ้งและประมงชายฝั่ง 2. มีความเหมาะสมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เชิงประวัติศาสตร์และทางธรรมชาติ